

Душі невичерпна криниця

Трудові і життєві висоти Героя Соцпраці Клавдії Томилко

В юності, коли в мене лише «пробивалося» журналістське «пір'я», я прижилася у «шпаківні» робітничого гуртожитку. Постійно їздила у відрядження і охоче ділилася враженнями від своїх мандрівок з новими подругами - будівельниками. Варочка, дівча, схоже на підлітка, була найвдячнішим моїм слухачем. «Жовторотик», вона щойно закінчила ПТУ і ретельно (хоча іноді й невміло) виводила перші рядки в своїй трудовій біографії.

Якось увечері наша Варочка не зайшла, а впурхнула до кімнати і захоплено стала переповідати, як з молодими виробничниками зустрічалася Клавдія Єгорівна Томилко («та сама!»), Герой Соціалістичної Праці. «Уявляєте, така знаменита жінка, стільки нагород має, в газетах про неї пишуть, а й словом про ордени не обмовилася. Про маму і «її науку» розказувала, хвалила своїх дівчат з камвольного. Нас розпитувала про життя-буття. Так довірливо говорила, наставляла, немов перша вчителька. Всіх цікавило, як Клавдія Єгорівна в Чернігові опинилася і в «люди вийшла». Довідалися, що трудилася так, аж в очах миготіло від верстатів: в нічну зміну, траплялося, по тридцять їх обслуговувала. Дорогою ціною їй нагороди діставались...»

Варочка ще довго сиділа замислена: вона виховувалася в дитбудинку, мріяла про сімейне гніздечко і про хороших людей на життєвих перехрестях.

... Осінь нині в дорозі: вранці прохолодою дихає, буває, і дощиком вдень заметушиться, а перед Покровою - сонцем усміхається. З причаєним сумом, очікуючи заморозків, спостерігають за перехожими старі дерева обабіч вулиці і рясні чорнобривці на клумбах. А на балконі у Клавдії Єгорівни квіти розкошують: і тепла, і світла їм вистачає. Ясніє господиня поглядом, вдивляється в роки, сховані в посивілих туманах пам'яті:

- Мама, все, бувало, наказувала: «Прошу тебе, донечко, ніколи не забувай, що навколо тебе люди. І за плечима в кожного «торбинка» з «пучечками» радості і печалі. Будь такою, як є: відвертою, відкритою. Живи по совісті. Якщо цінують твою роботу, не підводь, підсобляй тим, кому щось не вдається. Тобі ж теж не раз руку підмоги підставляли».

Велика трудівниця Марія Степанівна знала, почім ківш лиха. Звідала і розкуркулєння, не зламалася і в засланні на чужині, вберегла дітей виснажливої воєнної пори. А як дочекалася з фронту свого Георгія Івановича, подарувала йому ще й двох синів. Не навтішався поранений солдат мирним спокоєм: наздогнала його війна, забрала... Підросла Клава, стала першою помічницею в домі, допомагала матері піднімати найменшеньких (в їхній родині зростало п'ятеро братів і сестер).

«Починала я на ткацькій фабриці, що у місті Вічуга: як 16 літ виповнилось, відразу на роботу пішла. Так, як і мої ровесниці «підранки» недавньої війни. Дорослою себе відчула, коли зароблену копійку почала в дім приносити. Так уже старалася, щоб мамі за мене соромно не було. Жили ми в той час небагато, працювали нелегко, зате вірили в завтрашній день, напоєний сонцем. А дружили як, про заздрість і гадки не мали. Пригадую, зібрались вихідного дня у нас на ганку. Жартуємо з дівчатами, сімейні плани «вимальовуємо». Коли це газети принесли. Гортаємо «Известия», а там - про ударну комсомольську будову в Чернігові йдеться. І молодь запрошується. Відразу

загорілися: поїдемо. І тут Ніна Соколова, як останній аргумент, приклад брата наводить. Він у неї Чернігів визволяв, повернувся в це місто, одружився, тепер не жалкує. Написали йому листа - і відповідь не забарилася. Кликав нас: не гайте часу, в дорогу збирайтеся».

Отак з 1961 року Клава Кожевнікова неждано-негадано стала чернігівкою. На очах «вирослав» велет-красень - комбінат

новому підприємстві, Клава переступила поріг камвольно-суконного комбінату, на якому й пропрацювала майже три десятиліття.

«Мені сюди і з дому ближче було. Якось відразу серцем прикипіла до цеху. Андрійка прабабуся доглядала, та він знав, відчував, коли я з роботи прибіжу. У всіх наших дівчат дітки народжувалися, підростали, новеньких ми радо в колектив приймали, заміж видавали. Не знали втоми, бо ж молоді були, вірили, що все життя попереду. Бувало, 15 годин вистоїш, прибіжиш додому: синок щебече. Душею відійдеш - і знову в нічну зміну. А там подруги: веселі, життєлюбні, у важку хвилину не покинуть, підтримають. Звісно, прикроці не обминали нас, але згадка підказує тільки світлі дні, доброзичливі. Я таких чудових людей зустріла на комбінаті, що нині, як де побачимось, вважаємо себе рідними сестрами. Тетяна Бабаєва, три Валентини - Дрозд, Мамонова, Волкова, Ольга Мірошніченко, моя зміниця Ганна Онищенко - то з нашого «бойового полку». Це ж був «золотий фонд» підприємства, його гордість».

А роки мчали, мов розсідані коні, не спинити. Зараз у Клавдії Єгорівни у споминах гостює перша п'ятирічка: за звитязну працю вона отримала свій перший орден - Трудового Червоного Прапора. І відтоді «не здавала» досягнутої висоти. Мамина наука поруч ішла: не зазнаватися, не пасувати перед незгодами, не боятися труднощів. Верстати, котрі тепер частенько у сні навідуються, стали їй вірними помічниками. Почала з шести, потім підкорились 16, так поступово добігло аж до 24-ох. (Іноді в нічні зміни і 30 доводилось брати). Буває, хтось з дівчат у відпустку проситься, от майстер Ганна Василівна Іванова до Клави звертається: «Виручи, візьми, спробуй, у тебе вийде». Ніколи не відмовлялася, звикала, «родичалась» з верстатами, не відпускала їх від себе.

П'ятирічки «котились» одна за одною. Текстильніки звикли вітати ткалю Клавдію Єгорівну Томилко з достроковим виконанням взятих планів. Тільки уявити, де ж вона сили брала, наснагу, щоб з десятима річними завданнями впоратись?! Подруги називали її невсипущою, майстриною з «золотими» руками. Віджартовувалась: «Де мені до мамі? У неї руки «золоті», а я лише вчуся. І ви, дівчата, моя опора. Як же я без вас?».

Коли ж була удостоєна звання Героя Соціалістичної Праці, не втрималася, відправила вирізьку з «Деснянки» до рідні. Старенька матуся віри не йняла, похвалилася сусідкам. Містечко Вічуга, котре в Івановській області, славилось майстрами-ткалями, раділо за свою землячку. Частенько їх улюблениця приїздила в гості в отчі краї, а не зізнавалася, які у неї «крила вирости» на Чернігівській землі.

Доля Клавдії Єгорівни не цуралась, добро висівала, а біда-журба навпрошки йшла, переймала. Та в неї серце завжди зрячим було, а душа мудрою, небайдужою до чужого болю. У сьогоднішньому поспіху хочеться прихилитися до таких людей, як Клавдія Єгорівна, напитись з їх чистого джерела, непідвладного суєті часу.

- Я навчаю свою онуку Оленку, студенточку: «Найголовніша твоя професія - бути в житті хорошою людиною. Орієнтуватись, де в річці брід, а де сонця схід, щоб на твоїй стежині всім тепло було...»

«Хімволокно». Дівчат без зволікань відразу ткалями зарахували на підприємство, аякже, вони вже «жменьку» досвіду мали. І бойова, енергійна Клава відразу колективу до душі припала. Між іншим, впала вона в око і Михайлу Томилку, юнаку з місцевих, що теж тут працював. Не загаялась і урочиста подія: відмічали пуск першої черги комбінату. Гостей наїхало, а всюди журналісти в кожен шпаринку заглядають, бігають, фотографують. Заклопотана Клава і не помітила, як біля неї телевізійники зупинились, освітлення наводять. Засоромилася, зашарілася, нахилилася над верстатом: ніколи позувати.

Швидко минає час в роботі, клопоти не засиджуються. Зйомки забулися, верстати зовсім «ручними» стали, «слухняними». Невдовзі прибігає здивований Михайло, а вона тільки-но зміну здала. Вигукнув: «Ти знаєш, хлопці тебе в кіно бачили!» Картина здивування прояснилася невзабар: перед кожною художньою стрічкою демонструвався й документальний кіножурнал. В одному з його випусків розповідали про «Хімволокно». Чернігівці в черзі стояли за квитками, щоб побачити своїх знайомих, друзів, сусідів, а іноді і себе впізнати.

Для Клави, яка згодом з Михайлом побралася, то був обнадійливий початок. Чоловік визначив, що його дружина і робота - нерозлучні подруги. Відтоді Клава «постійно прописалася» на Дошці пошани хіміків. А в молоду сім'ю лелека поповнення приніс - синочка. Та не до декретних відпусток було (дівчата теж у них не засиджувалися). А коли пішла перша нитка на